

**ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДУХОВОЇ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ
УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖЖЯ**

Випуск XV

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ**

м. Рівне – 2023

**ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДУХОВОЇ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ
УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖЖЯ**

THE HISTORY OF FORMATION
AND DEVELOPMENT PROSPECTS
OF WIND MUSIC IN THE CONTEXT
OF NATIONAL CULTURE
OF UKRAINE AND ABROAD
COUNTRIES

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Rivne State Humanitarian University
Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie
Department of wind and percussion instruments of RSHU**

**THE HISTORY OF FORMATION
AND DEVELOPMENT PROSPECTS OF WIND MUSIC
IN THE CONTEXT OF NATIONAL CULTURE
OF UKRAINE
AND ABROAD COUNTRIES**

The collection of scientific works

Vol. 15

**Rivne
2023**

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Академія музики в Кракові імені К. Пендерецького, Польща
Кафедра духових та ударних інструментів РДГУ
Katedra Instrumentów Dętych Drewnianych i Akordeonu
Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie**

**ІСТОРИЯ СТАНОВЛЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДУХОВОЇ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ТА ЗАРУБІЖЖЯ**

Збірник наукових праць

Випуск 15

**м. Рівне
2023**

УДК 780.8 : 780.64

I – 90

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації *серія KB № 19865-9665 P**Збірник наукових праць видається з 2006 року.**Друкується за ухвалою Вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 4 від 27 квітня 2023 р.)***Редакційна колегія:****Цюлюпа С.Д.** – заслужений діяч мистецтв України, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ, **голова редакційної колегії;****Палаженко О.П.** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ, **відповідальний секретар;****Пьотр Лято** – доктор мистецтвознавства, професор, м. Краків, Польща;**Карпач А.Я.** – доктор мистецтвознавства, професор, м. Львів;**Качмарчик В.П.** – доктор мистецтвознавства, професор, м. Київ;**Рада Славінська** – доктор мистецтвознавства, професор, м. Пловдив, Болгарія;**Круль П.Ф.** – доктор мистецтвознавства, професор, м. Івано-Франківськ;**Громченко В.В.** – доктор мистецтвознавства, професор, м. Дніпро;**Сверлюк Я.В.** – доктор педагогічних наук, професор, м. Рівне;**Вовк Р.А.** – кандидат мистецтвознавства, професор, м. Київ;**Гишка І.С.** – кандидат мистецтвознавства, доцент, м. Львів;**Овчар О.П.** – кандидат мистецтвознавства, доцент, м. Харків;**Слупський В.В.** – кандидат мистецтвознавства, доцент, м. Київ;**Цюлюпа Н.Л.** – кандидат педагогічних наук, доцент, м. Рівне;**Закопець Л.М.** – кандидат мистецтвознавства, професор, м. Львів.**Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя.** Збірник наукових праць. Випуск 15 / Упорядник С.Д.Цюлюпа. – Рівне: Волинські береги, 2023. – 176 с.

ISSN 2522-1590 (Online)

ISSN 2522-1582 (Print)

DOI 10.35619 префікс

У збірнику містяться результати наукових досліджень у жанрі духової музики, поєднані різні підходи дослідників до розкриття питань з історії виконавства на духових інструментах, створення духових оркестрів та перспективи їх розвитку, а також з методики викладання гри на духових інструментах.

Наукові статті висвітлюють корисну інформацію для викладачів, студентів, магістрантів, аспірантів та докторантів мистецьких закладів вищої освіти і широкого кола шанувальників жанру духової музики.

The collection contains the results of research in the genre of wind music, combines different approaches of researchers to disclose the issues of history performance on wind instruments, creation of brass bands and prospects for their development, as well as teaching the methodic of performance on musical instruments. Submitted problematics and scientific articles contain useful information for teachers, students, undergraduates, graduate students and doctoral students of art universities, as well as for a wide range of fans of the brass music genre.

УДК 780.8 : 780. 64

**Збірник індексується в міжнародних науково-метричних базах
Google Scholar та Academic Resource Index Research Bib.***За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідають автори статей.
Погляди авторів можуть не збігатися з позицією редакційної колегії.*

ISSN 2522-1590 (Online)

ISSN 2522-1582 (Print)

DOI 10.35619 префікс

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2023

© Кафедра духових та ударних інструментів РДГУ, 2023

© Katedra Instrumentów Dętych Drewnianych i Akordeonu

Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, 2023

© Видавництво "Волинські береги", 2023

З М І С Т

Історія та теорія музичного мистецтва

Цюлюпа С.Д. Ретроспектива конкурсу імені В'ячеслава Старченка в культурно-мистецькому просторі України	7
Piotr Lato. Klarnet w twórczości polskich kompozytorów pochodzenia żydowskiego – na przykładzie wybranych utworów Karola Rathausa i Mieczysława Weinberga.....	17
Вовк Р.А. Стипендіальна програма для духовиків 2022/23 н.р. у Дубаї	20
Вар'янюк О.І. Залучення принципів європейських та американських виконавських шкіл у систему щоденних занять на трубі.....	24
Дебера О.М. Еволюція Чернівецького академічного симфонічного оркестру обласної філармонії імені Д. Гнатюка в культурно-мистецькому житті України	28
Терлецький М.М. Історичний огляд концертного репертуару духових оркестрів XVIII – початку XXI століття у кращих його зразках.....	35
Ваврик Р.В. Віхи життєвого і творчого шляху ювіляра	39
Сіончук О.В. Організація музичних фестивалів в Україні та особливості їх проведення в умовах воєнного стану.....	46
Турчинський Б.Р. Зоя Прокудіна – виконавець, педагог класу валторни: життєвий та творчий шлях	50
Пукаляк М.В. До 75-річчя професора Романа Вовка	54
Клевець К.О. Європейське кларнетове виконавство XXI ст.	60
Подганюк Т.В. Зародження романтизму в музичній культурі Європи.....	64
Семочко О.І. Еволюція труби в музичній культурі Львова в контексті європейської інтеграції.....	67
Вівчарик Л.Р. Саксофонове виконавство в музичній культурі Прикарпаття в XX – на початку XXI століття	70
Олійник М.В. Становлення та розвиток духового оркестрового виконавства на Хмельниччині.....	75
Гашпан Я.Р. Флейта в музичній культурі Буковини в XX – поч. XXI ст.	80
Трачук Л.Д., Гоменюк Я.Ю. Еволюція Тульчинського коледжу культури в історії жанру духової музики на Поділлі	83
Приженков О.В. Історичний шлях розвитку басового мідного духового інструменту туби та її попередників.....	86
Старко В.Г. Володимир Семеніченко – очільник львівської фаготової школи другої половини XX ст.	92

Педагогіка та методика духового виконавства

Громченко В.В. До проблеми активізації художньо-усвідомленого виконавства (педагогічний аспект)	97
Палаженко О.П. Специфіка формування музичного слуху у музиканта-духовика в процесі оркестрової виконавської діяльності	101
Закопець Л.М. Специфіка формування морально-естетичних якостей в учнів Львівського державного музичного ліцею імені С. Крушельницької.....	105
Бондарчук В.І. Сценічне хвилювання, підготовка до публічного виступу виконавця	108
Гишка І.С. Амбушурні негарзди Луї Армстронга.....	111
Закопець М.Л., Фіськов Г.М., Зіза О.О. Вплив інтеграційних процесів на формування фахової компетентності виконавця-духовика у закладах вищої освіти України	116
Филипчук М.С. Особливості навчання здобувачів в естрадному оркестрі у вищих закладах мистецького спрямування	120
Сивохіп В.С. Концерт для гобоя і камерного оркестру Мирослава Скорика крізь призму індивідуального трактування жанру інструментального концерту.....	123
Димченко С.С. До питання еволюції методики гри на ударних інструментах.....	128
Кашперський В.П. Основні принципи та методи формування губного апарату трубача....	135
Ворончак І.І. Загальна характеристика репертуару для поперечної флейти в Австрії та Італії у XVIII столітті.....	140
Максимчук В.В. Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу для підготовки фахівців жанру духової музики в мистецьких закладах України.....	143
Віхоть П.І. Наукові та навчально-методичні праці валторністів у системі музичної освіти України.....	146
Дратований Я.М. Практичні заняття у класах духових інструментів закладів початкової мистецької освіти як складова естетичного виховання учнів	149
Лебедь В.О. Скерцо-фуріозо Джордана Гудефіна для сопрано та тенор саксофонів з духовим оркестром як репертуарна новація академічного саксофонного репертуару.....	152
Круль П.Ф. Презентація електронного підручника "Історія виконання на духовних та ударних інструментах України"	156
Відомості про авторів	161
Презентація сучасних наукових, навчально-методичних та нотних видань духовиками України та зарубіжжя (2012-2022 роки)	164

Використана література

1. К.І. Сاینчук. «Сурми Буковини» – Чернівці, 3 історії духових оркестрів Чернівецької області, «Золоті литаври», 2005 р. – 200 с.
2. К.І. Сاینчук. «Музична освіта Буковини» – Чернівці, «Золоті литаври», 2011 р. – 320 с.
3. Я. Бодак «Історія музики, від витоків до сучасності» ч.1 / Я.Бодак, Ю.Козакевич, Д.Джензен – Луцьк: РТ МКФ Християнське життя, 2015. – 312 с.

УДК 785.12 (091) (477) «17/20»

ORCID. <https://orcid.org/0009-0005-9853-5007>

Терлецький М.М.,
м. Рівне

ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД КОНЦЕРТНОГО РЕПЕРТУАРУ ДУХОВИХ ОРКЕСТРІВ XVIII – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ У КРАЩИХ ЙОГО ЗРАЗКАХ

Анотація. Стаття присвячена історії становлення та розвитку концертного репертуару духових оркестрів від найпростіших його утворень XVIII століття до вищої форми циклічного твору XX століття – симфонії. У статті надаються відомості про музичні твори авторів, які писали оригінальну музику, так і тих композиторів – класиків чий твори звучали у перекладі для духового оркестру.

Ключові слова. Духовий оркестр, композиторська діяльність, концертний репертуар.

Annotation. The article devoted to the history of the formation and development of the concert repertoire of brass bands from its simplest formations of the 18 th century cyclic work to the 20 th century – the symphony. The article provides information about the musical works of the authors who wrote the original music, as well as those classical composers whose works were translated for brass band.

Keywords. Brass band, compositional activity, concert repertoire.

XVIII століття називають століттям просвіти: створюється Академія наук, відкриваються університети, з'являються оркестрові колективи, створюється національна композиторська школа. Якщо на початку століття була тільки народна пісня, прості побутові жанри і церковний спів, то наприкінці століття творча діяльність здібних вітчизняних композиторів заклала ту основу, на якій були створені в майбутньому різні музичні жанри.

Виклад основного матеріалу. Поступова популяризація духових інструментів у XVIII столітті призвела до розширення їх застосування у придворному житті, домашньому музикуванні, в армії та народному побуті.

Світська музика стає дуже модною і отримує подальший свій розвиток. Чільне місце в ній належить духовим інструментам. В цей час пишуться окремі сцени з музики до опери «Сокіл» Д. Бортнянського (1751-1825) для духового секстета (2 кларнети, 2 валторни і 2 фаготи), відомі дивертисменти Д.Паїзіелло (1746 – 1816) для восьми духових інструментів (2 флейти, 2 кларнети, 2 валторни і 2 фаготи). В нотній літературі того часу зустрічаються твори камер – музиканта Ріта на вісім голосів для (2 флейт, 2 кларнетів, 2 фаготів, 2 валторн).[2, с.16]

Інструментальне мистецтво музикантів-духовиків усе ширше проникає у музичний побут. Багато виконавців віртуозно володіють своїм інструментом, що дає можливість їм виступати на концертній естраді. Факт багаточисельних сольних виступів говорить про інтенсивність концертного життя того часу і широку популярність духового інструментального мистецтва.

У другій половині XVIII століття духові інструменти, особливо флейта, кларнет, валторна і фагот знайшли широке використання у творчості засновників вітчизняної композиторської школи Д. Бортнянського, В. Пашкевича, О. Козловського та ін. Духова музика вступила у новий етап свого розвитку, для якого характерним було введення нового інструментарію і сучасного нотного письма.

Той факт, що на посаду капельмейстерів (диригентів) запрошувалися першокласні іноземні композитори, зокрема: Карл фон Лау, Дж. Сарті, Россеті й ін. справив позитивний вплив на розвиток музичних смаків любителів духової музики. Виконання великих і складних творів свідчить про наявність відповідних виконавських сил другої половини XVIII століття.

Великі професійні інструментальні й хорові колективи, склалися, переважно, з малоросійських (українських) музикантів. [1, с.82]

Аналізуючи концертний репертуар духових оркестрів першої половини XIX століття, необхідно сказати, що на сьогоднішній день вдалося відшукати невелику кількість нотних, літературних та інших джерел, які б дали характеристику концертного репертуару духових оркестрів цього періоду. Деякі відомості, які надійшли до нас, дають нам право скласти про нього відповідне, хоча і не повне уявлення.

У каталогах нотних видань, які відносяться до 1821–1833 рр., у розділі нот для духових оркестрів знаходимо три полонези І.Козловського. Арії, рондо, кадрили, екосези, полонези та інші п'єси А. Дерфельдта, п'єси В.Вальха, оперні увертюри Д.Обера, К.Глюка, Л.Керубіні, Е.Мегюля, Д.Чимарози, В.- А.Моцарта, увертюри Л.Бетховена «Егмонт» та «Перемога Веллінгтона», різні попури (серед них попури і хор мисливців з опери «Вільний стрілець» К.- М.Вебера.

У червні 1844 року у Києві відбувся великий «духовий концерт», в якому взяли участь 150 осіб. Виконувались: Симфонія Л.Бетховена, три номери з Ораторії Й.Гайдна «Створення світу», уривки з опери «Мученики» Г. Доніцетті. У концерті поряд з музикантами – професіоналами були кріпацькі музиканти місцевих поміщиків.

У розвитку концертного життя Харкова першої половини XIX століття провідна роль належала Харківському університету. Музичні класи при університеті були важливим джерелом музичної освіти і виховання музичного смаку серед молоді, а також всієї слухачької аудиторії Харкова. Особливо приваблювали слухачів Ораторії Й.Гайдна, М.Лейдесдорфа, Л.Шпора, Ф.Мендельсона у виконанні духового оркестру. [1, с.87]

Важко сказати, якою мірою використовувалася та музична література, яка видавалася для духових оркестрів, але можна припустити, що відповідні розділи в каталогах нотних видань віддзеркалювали в тій чи іншій мірі потребу духових оркестрів того часу. Крім того відомо, що деякі власники музичних магазинів займалися також і видавничою діяльністю; тому можна зробити висновок, що вони були видавцями літератури і для духових оркестрів. В музичних магазинах того часу продавалися також і зарубіжні нотні видання, зокрема і для духового оркестру.

Описати повне видання нотної літератури для духового оркестру першої половини XIX століття на даний час неможливо, тому що це питання ще не до кінця вивчене.

Друга половина XIX століття є дуже плідною у розвитку духової музики: формується новий інструментальний склад духових оркестрів, робляться спроби систематичного музичного навчання, розширюється концертна діяльність духових оркестрів. У Миколаєві вперше були виконані у перекладі для духового оркестру Увертюра до опери «Дон-Жуан» В.Моцарта, Увертюра Л.Бетховена до драми «Король Стефан» і вся сцена змови з опери Дж. Мейєрбера «Гугеноти», 1, с.114]

Значення духових оркестрів у доступності музики для широкого кола слухачів особливо зросло в зв'язку з удосконаленням духових інструментів і збагаченням інструментального складу духових оркестрів. Духові оркестри, що грали, як правило, на відкритому повітрі, були доступні масовому слухачеві і привертати увагу великої кількості людей» Духові оркестри – провідники всякої музики в маси народні. На вулиці, у літньому саду, народних і національних святах, кого народ завжди слухає, як не духовий оркестр, через кого він знає що-небудь із музики, як не через нього?».[3, с.38]

Технічні вдосконалення духових оркестрів і збагачення їх інструментального складу у другій половині XIX століття стали практично доступними також для виконання дуже складної оперної і симфонічної музики про що було сказано вище.

В той же час значну частину концертного репертуару духових оркестрів становила танцювальна музика – вальси, польки, полонези, кадрили і т.ін.

«Можна не вбачати великої гідності у написанні польки чи інших танців, ніскільки не цураємося цього виду музики, тому що бачимо в цьому вираженні смаку слухачів. Танцювальна музика – ніби якась белетристика, почала привчати вуха більшості слухачів до музичних образів засобами своїх легких популярних форм». [3, с.42]

Значне розповсюдження в репертуарі духових оркестрів отримав жанр вальсу. У видавництві Юргенсона друкуються на той час «Збірник вальсів для духового оркестру», «Альбом танців для духового оркестру» та ін.

Великою популярністю на той час користувалися вальси І.Штрауса, Е. Вальдтейфеля, К. Цірера, Л. Деліба, а також «Дунайські хвилі» І.Івановича, «Лісова казка» В. Беккера, «Осінній сон» О. Джойса, «Берізка» Є. Дрейзіна. Велике місце у репертуарі духових оркестрів посідали попури. Великою популярністю користувалося попури з опери "Запорожець за Дунаєм" С. Гулака-Артемовського, велике попури з опери «Аскольдова могила» О. Верстовського.

Поряд з цим у репертуарі духових оркестрів отримали розповсюдження попури з відомих опер – Дж.Россіні, Дж.Меєрбера, Дж.Верді, Ж.Бізе, Р.Вагнера попури з оперет І.Штрауса, Ф.Зуппе, Ж.Оффенбаха. {2, с.96}

Необхідно зазначити що значна група попури була написана і на народно – пісенні теми. Їх поява і розповсюдження віддзеркалювали загальний процес демократизації вітчизняної музики. Автори такого роду п'єс для духового оркестру зверталися до українських пісень, а також народних пісень інших слов'янських народів. Серед них «Попури з українських пісень» В. Грушко, «Велике попури з польських і українських пісень» А.Вронського, «Попури з сербських народних пісень і танців» Ф.Еккерта та інші.

Поряд з попури у другій половині XIX століття отримують розповсюдження різні фантазії для духового оркестру. Серед видань Ю.Ціммермана знаходимо такі твори, як фантазія з опери «Гугеноти» Дж.Меєрбера і опери «Вернані» Дж.Верді, «Велика Фантазія» з опери «Лоенгрін» Р.Вагнера та інші фантазії на оперні теми. Ці оркестрові п'єси сприяли популяризації оперної класики серед широкого кола слухачів.

Значне розповсюдження у репертуарі духових оркестрів другої половини XIX століття отримують різні увертюри. Серед виданих і рукописних партитур знаходимо переклади партитур до опер В.А.Моцарта «Весілля Фігаро» і «Дон Жуан», увертюри до балету «Творіння Прометей» і увертюри «Егмонт» Л.ван Бетховена, увертюри до опер «Чарівний стрілець» і «Оберон» Д.Обера, а також інші увертюри до опер Дж.Россіні, Дж.Белліні, Р.Вагнера, Ж.Бізе, Б.Сметани.

У 30-х роках XX століття духову музику вступає на шлях багатогранного розвитку, помітно розширюється коло тем, до яких звертаються у своїй творчості композитори.

У другій половині XX століття часто звучали в концертних залах увертюри до опер Миколи Лисенка «Тарас Бульба» та «Наталка Полтавка».

Поряд з увертюрами, баладами і поемами у другій половині XX століття написано чимало творів для духового оркестру у формі фантазій і рапсодій. Цей тип творів, який будується на народно – пісенному матеріалі, широко представлений у репертуарі духових оркестрів. [3, с.68]

Сюїти давно займають значне місце у репертуарі духових оркестрів. Ці твори складаються з кількох частин, різних за змістом, контрастних між собою, доступних широкому загалу слухачів. Невеликі п'єси, які входять у сюїту, мають яскраво виражені жанрові ознаки, їх об'єднує відтворення побутових сцен, змалювання картин природи, танцювальний і пісенний жанр.

У XIX столітті характер сюїти значно змінюється, багато сюїт пишуться на основі музики драматичних творів, а також опер, балетів тощо. У концертній практиці духових оркестрів значне місце посідають переклади для духового оркестру симфонічних сюїт: «П'єр Гюнт» Е.Гріга, «Арлезіанка» Ж.Бізе та ін., також сюїти написані з оперних уривків, епізодів з балету. До них відносяться сюїти з опер Дж.Верді «Ріголетто» і «Травіата», балетів П.І.Чайковського «Лебедине озеро» і «Лускунчик». Ці сюїти складаються з найбільш популярних музичних номерів, переважно танців, хорів, а також арій і ансамблів. Розміщення цих номерів в сюїтах часто не співпадає з послідовністю їх появи в опері або в балеті, а підпорядковується композиційному плану даної сюїти. Наприклад: Сюїта з балету «Лебедине озеро» П.І.Чайковського включає в себе такі частини: 1. Інтродукція. 2. Перша сцена. 3. Вступ і полонез. 4. Танок наречених (вальс). 5. Па де труа №1.

Сюїта з опери «Кармен» Ж.Бізе включає в себе три частини: 1. Марш і хор. 2. Хабанера. 3. Куплети Ескамілью.

Сюїта з опери Дж. Верді «Ріголетто» включає в себе такі частини: 1. Бал і балада герцога. 2. Арія Джільди. 3. Дует Джільди і Ріголетто. 4. Квартет. 5. Пісня Герцога. 6. Хор придворних (II дія).

У сюїту з опери Дж. Верді «Травіата» входять такі частини: 1. Хор і заздорова пісня. 2. Вальс. 3. Арія Віолети. 4. Прелюдія. 5. Ансамбль і хор (I акту). [7, с.152]

Серед написаних у другій половині XX століття – сюїти на теми народних пісень, а також молодіжні, спортивні, танцювальні.

Велике значення для оновлення концертного репертуару духових оркестрів мало видання збірників. Західна класика була представлена творами Л.Бетховена, Ф.Шопена, Ж.Бізе, Р.Вагнера. У наступних збірниках концертний репертуар отримав ще більше розповсюдження, в них ми знаходимо твори, більшість з яких вітчизняними духовими оркестрами ще не виконувалася. До них відносяться: перша частина П'ятої симфонії Л.Бетховена, увертюра до опери «Викрадення з Сералія» В.-А.Моцарта та багато інших.

Десятий збірник, який вийшов з друку у 1933 році вже повністю складався з оригінальних творів радянських авторів на народні теми.

Творчі успіхи композиторів, які були досягнуті в жанрах увертюри і сюїти, про що було сказано вище, підготували ґрунт для написання симфонії. [2, с.112]

Велику роль у написанні симфонії для духового оркестру відіграла також велика кількість професійно зроблених перекладів симфонічних творів для духового оркестру, серед яких симфонії П.Чайковського, Л.Бетховена Ф.Шуберта та ін.

Перша радянська симфонія для духового оркестру написана визначним симфоністом М.Я. М'яковським, за порядковим номером серед його симфоній – Дев'ятнадцята. Закономірним поштовхом до її написання стало те, що він почув у 1938 році свою Вісімнадцяту симфонію, яку виконав духовий оркестр у перекладі з симфонічного оркестру.

Різноманітність жанру вимагала, в свою чергу, оновлення і збагачення всіх музичних засобів – мелодії, гармонії, ритму, постійного вдосконалення принципів інструментовки для духового оркестру, пошуку нового інструментального складу, які могли б переконливо звучати в концертних залах та на відкритому повітрі.

Удосконалення складу оркестру, інструментальне забезпечення, виконавська культура стали важливим фактором, здатним активізувати творчість композиторів у цьому найбільш крупному жанрі інструментальної музики.

Завданням автора даної публікації є інформування і про новітній підхід (кінця другої половини XX-го початку XXI-го століття) у жанрі маршу та концертного репертуару для духового оркестру.

За роки незалежності України авторські марші у жанрі духової музики практично відсутні, а якщо і є, то не набули широкого визнання слухацької аудиторії. Марші на теми народних пісень стали популярними, вони активно використовуються, як в армії, так і в побуті. Творчий процес використання народного мелосу, як основної теми твору, обумовлює кращу доступність і легкість сприйняття таких творів масовою аудиторією, тому що слухач легко впізнає знайомі йому мелодії.

Першими серед композиторів XX – го століття такі марші почали писати С.Чернецький, в майбутньому неперевершений майстер авторського маршу, Л.Петкевич – автор маршу Богдан Хмельницький, В. Адамцевич – Старовинний Запорізький марш та ін. Поєднання кількох народних пісень, як маршових тем, використано С.Чернецьким в «Українських маршах» №1, №2, №3. Цей принцип використовують у своїх маршах і наші сучасники.

На зламі XX – XXI століть у зв'язку з економічною кризою духове музичне мистецтво України залишилось без видавництва нотної літератури, зокрема й духової.

Репертуар духових оркестрів почав поповнюватись за рахунок творів європейської музики отриманих приватним шляхом, перекладу симфонічної музики, а також обробок українського народного мелосу та пісень українських композиторів.

Одними з перших, хто відчув гостру проблему репертуару у маршовій музиці на українську тематику кінця XX – го початку XXI-го століття були Б.Сапелюк – «Калина пам'яті», «Будьмо», О. Морозов – «Козацька слава, Вільна Україна», В.Конончук – Марш на теми козацьких пісень та ін., концертного репертуару – М.Віятник, В.Лисенко, А. Демченко. Вони вміло добирали необхідний їм матеріал і з високим професіоналізмом втілювали його у своїй творчості.

З автором оригінальних творів для духового оркестру кінця XX-го, початку XXI-го століття ми знайомимось з Володимиром Іляшевичем – випускником кафедри духових та ударних інструментів Рівненського державного інституту культури. Серед них марші, пісні, танцювальна музика.

Заслужують особливої уваги твори для великого мішаного духового оркестру – «Рівненська Симфонія» 1983 р., «Дубенська Симфонія» 2000 рік, поема «Шляхами Тараса» 1995 р., «Святкова увертюра» 1996 р., "Молодіжна увертюра» 2011 р. «Урочиста прелюдія» 2012 р., твори для сольних інструментів з оркестром – ксилофон, валторна, труба та багато ін. Творчі звіти композитора Володимира Іляшевича, активно висвітлюються у місцевій пресі.

Висновки. Підсумовуючи все про що сказано вище, можна зробити висновок, що поживлення видавничої діяльності, удосконалення складу духового оркестру, інструментальне забезпечення, виконавська культура його учасників протягом всього періоду його розвитку, сприяло розширенню концертної діяльності духових оркестрів і відіграло важливу роль у культурно – освітньому житті народних мас країни починаючи від Д.Бортнянського, включаючи кращі твори визнаних композиторів – класиків і закінчуючи творами для духового оркестру новітніми українськими авторами, зокрема Богдана Сапелюка, Михайла Віятка, Володимира Іляшевича, та ін. Передові музичні діячі протягом всього історичного періоду високо оцінили творчий процес у жанрі духової музики.

Література

- 1.Богданов В.О., Богданова Л.Д. Історія духового музичного мистецтва України. Том I. / В.О. Богданов, Л.Д. Богданова. – Харків, 2013. – 381 с.
- 2.Богданов В.О., Богданова Л.Д. Історія духового музичного мистецтва України. Том II. /В.О. Богданов, Л.Д. Богданова. – Харків, 2013. – 345 с.
- 3.Терлецький М.М Оркестрова література. Навчальний посібник./М.М. Терлецький. – Рівне, 1999. – 209 с.
- 4.Терлецький М.М Історія розвитку духового оркестру. Навчальний посібник. /М.М. Терлецький. – Рівне, 2006. – 155 с.

УДК 929

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-6451-1676>

**Ваврик Р.В.,
м. Львів**

ВІХИ ЖИТТЄВОГО І ТВОРЧОГО ШЛЯХУ ЮВІЛЯРА

Анотація: У статті висвітлюється життєвий та творчий шлях відомого в Україні та за її межами музиканта, педагога і науковця, доцента, члена НВМС, доктора філософії музичного мистецтва, доцента кафедри музичного мистецтва НАСВ імені гетьмана Петра Сагайдачного Ігоря Семеновича Гишки.

У цьому році виповнюється 75 років від дня його народження, 60 років трудової діяльності та 30 років праці на кафедрі музичного мистецтва Інституту морально-психологічного забезпечення Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

Abstract: The article highlights the life and creative path of the well-known musician, teacher and scientist in Ukraine and abroad, associate professor, member of the National All-Ukrainian Music Union, doctor of philosophy of musical arts, associate professor of the department of musical art of Hetman Petr Sahaidachny Ihor Semenovych Hushka.

This year marks the 75th anniversary of his birth, 60 years of work, 56 years of teaching experience, and 30 years of work at the department of musical art of the Institute of moral and psychological support of the National Academy of Land Forces named after Hetman Petro Sahaidachny.

**„За складом свого розуму
яскраво виражений вчений-дослідник”
В. М. Апатський**

Саме винесені в епіграф слова, здається, найбільш точно характеризують людину-трудоголіка, сьогодні члена НВМС, доктора філософії музичного мистецтва (Ph/D of musical arts), доцента кафедри музичного мистецтва Інституту морально-психологічного забезпечення, НАСВ імені гетьмана Петра Сагайдачного Ігоря Семеновича Гишку. Вони зафіксовані у книзі „Історія духового музично-виконавського мистецтва” на с. 302, опублікованій 2012 року професором В. М. Апатським.

Якось так склалося, що ми привикли довідуватися про неординарних визначних людей після їх відходу у інші світи і лише деякі автори займають протилежну позицію. Очевидно я підтримую останніх.

Наукове видання

**ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДУХОВОЇ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ
УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖЖЯ**

Збірник наукових праць

ВИПУСК 15

Редактор-упорядник
Степан Цюлюпа

Верстка
Віталій Власюк

Підписано до друку 22.05.2023 р. Формат 60x84 1/8. Папір офсет.
Гарнітура "Times". Друк цифр. Ум. друк. арк. 20,46. Наклад 100 пр. Зам. 34.

Видавництво "Волинські обереги".

33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;
e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано в друкарні видавництва "Волинські обереги".